

ROUTE

4

VVV ZUID
LIMBURG
Liefde voor het leven

Mijn Fiets routes

Bovengronds
genieten van het
mijnverleden

Inleiding

 M2015
Jaar van de Mijnen

M2015 is in het leven geroepen om het Limburgse mijnverleden onder de aandacht te brengen. Niet alleen bij ouderen, ook bij jongeren. Tijdens het Jaar van de Mijnen (M2015) zijn de voorliggende fietsroutes opgesteld. Deze geven een inkijkje in het Limburgs mijnverleden. Fietsers komen langs objecten en monumenten die herinneren aan het Limburgse mijnverleden. De vier routes beslaan gezamenlijk het grootste gedeelte van de Oostelijke en Westelijke Mijnstreek en hebben samen een lengte van maar liefst 125 kilometer (exclusief de 2 verbindingroutes). Bijzonder aan de routes is dat op diverse plekken zogenaamde tijdvensters zijn geplaatst. De tijdvensters geven een impressie van de vroegere inrichting van een aantal historische locaties.

Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het bestaande fietsroutenetwerk. De knooppunten zijn aangegeven met een vet gedrukt getal tussen haakjes, bijvoorbeeld (76). Om u de echt mooie plekken te laten zien wordt op enkele plaatsen van de knooppuntenroute afgeweken. Hier wordt u met tekst verder geleid. In het Wormdal worden de Duitse knooppunten gebruikt.

De vier routes zijn via een aangegeven knooppuntenroute met elkaar te verbinden. In de routebeschrijvingen zijn de verbindingroutes aangegeven. De routes ervan staan beschreven in de tekst.

Op de fysieke startpunten van deze verbindingroutes staat dit aangegeven op een bord met daarop het logo van het Jaar van de Mijnen 2015.

Verder kunt u uitgebreide informatie over de objecten en plekken die u onderweg tegenkomt vinden op de sites van de samenstellers en partners: rijkcheit.nl, dedomijnen.nl, demijnen.nl en m2015.nl.

De routes zijn ook met GPS-navigatie te rijden, zodat de routebeschrijvingen en kaartjes in deze brochure niet voortdurend geraadpleegd hoeven te worden. De GPX-routes zijn te downloaden op de sites van de samenstellers en uitgever van dit routeboekje en op fietseropuit.nl.

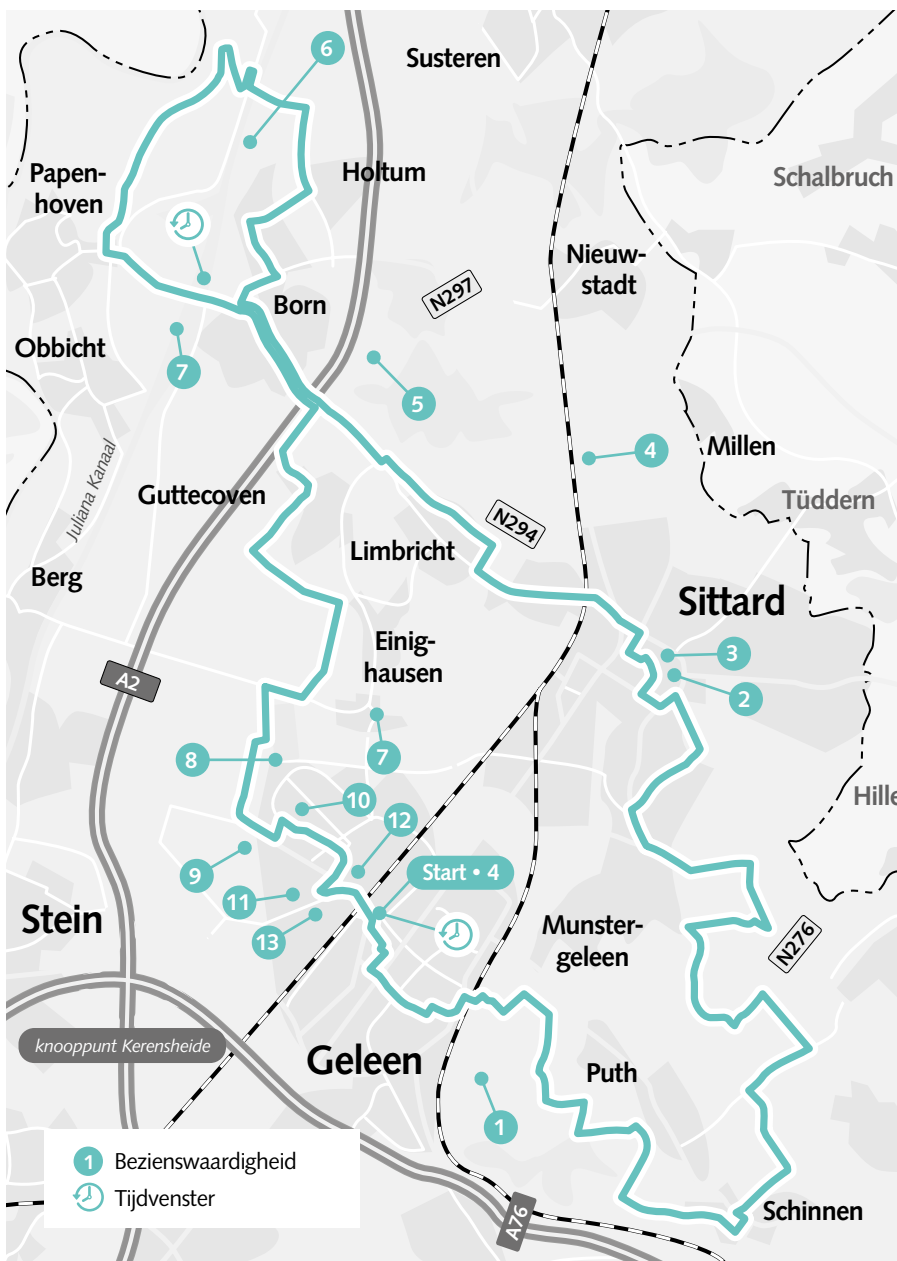
Route aanduiding:

Ra	rechts afslaan
Raa	rechts aanhouden
La	links afslaan
Rd	rechtdoor

Meer info

VVV Zuid Limburg
0900-555 9798 (€ 1,- p.g.)
www.vvvezuidlimburg.nl
info@vvvezuidlimburg.nl

VVV ZUID
LIMBURG
Liefde voor het leven

Route 4 • 34 of 46 km De Maurits en haar (klein)kinderen

START / FINISH • Markt, Geleen

Deze route is wat langer en zeker ook wat heuvelachtiger. Er is echter een afkorting mogelijk waardoor u in plaats van 46 kilometer slechts 34 kilometer hoeft te fietsen. Deze route biedt vanuit Schinnen een verbinding met de routes in de Oostelijke Mijnstreek, tegenwoordig Parkstad Limburg geheten.

U vertrekt op de Markt in Geleen tijden-
 ⌚ via de Graaf Huyllaan naar de Maurits-
 laan en gaat daar **La** in de richting van
 knooppunt **38**.

Hier bevindt u zich in het gehucht Daniken met **De Driepoel** **1**. Dit recreatiegebied is tijdens de Tweede Wereldoorlog ontstaan door een mijnverzakking. Daarna is de natuur haar gang gegaan. De Driepoel werd hiermee een van de eerste ecologische gebieden in Nederland.

Rd via enkele mooie veldwegen (het gaat wel wat heuvelop en -af!) naar **36**.
 Terborgh.

De Driepoel in de jaren zestig

Dit is een 17e eeuwse kasteel, maar in de vijver zijn nog resten van de middeleeuwse voorganger in de motte (kunstmatig aangelegde kasteelberg).

Van Terborgh richting **24** maar vóór Schinnen **La** naar **32**.

U komt hier voorbij het terrein dat toebehoorde aan de Staatsmijn Emma uit Treebeek, die hier een schacht, rechts achter de beek gelegen, had staan.

Schacht 4. Veel mensen weten het niet, maar tot 1993 stond ook in Schinnen een mijnschacht. In 1956 werd die in gebruik genomen voor materiaal, vanaf 1961 voor personen. Daardoor hoefden mijnarbeiders uit Schinnen en omgeving niet meer eerst naar Treebeek om vervolgens ondergronds eerst een treinreis van 6 kilometer te moeten maken vóór ze onder hun eigen huis aan de slag konden. Later werd het een Amerikaanse bevoorradingsbasis: United States Army Garrison Schinnen. Wat nog minder mensen weten is dat in Schinnen al in 1773 meerdere (vergeefse) pogingen werden gedaan om kolen te delven in een gebied dat niet voor niets het toponiem 'de Swerte Coull' heeft. Rond Thull is door het mijnbedrijf een bijzonder ecologisch reservaat ontstaan. Het gebruik als slikdeponie van de Emma leidde tot een bijzonder dieren- en plantenleven. In de jaren 1990 kocht de gemeente Schinnen het gebied en men wilde er een pretpark maken. Inmiddels is het onderdeel van landschapspark De Graven en is de natuur weer aan zet.

VERBINDINGSROUTE: naar routes
 Oostelijke Mijnstreek.

In Schinnen kunt u van knooppunt 36 naar Kasteel Hoensbroek fietsen en daar de routes in de Oostelijke Mijnstreek oppikken. Volg hiervoor de bewegwijzering naar de knooppunten 24 • 25 richting 26.

Onze eigen route vervolgend gaat het door een afwisselend en heuvelachtig gebied met de bekende graften en holle wegen van Zuid-Limburg via het gehucht Wolfhagen, natuurgebied de Wanenberg en het gehucht Windraak naar voormalig landhuis en Franciscanerklooster Watersley. Hier is nu nog deels huisvesting voor gehandicapten (vroeger Paulusstichting, nu stichting Pergamijn), maar ook huisvesting voor sporters, zoals wielrenners. De weg gaat daarna via de villawijk De Kollenberg (bekend van de film Flodder) en langs de beroemde 17e-eeuwse St.-Rosakapel (zij is stadspatrones van Sittard) naar het centrum van Sittard.

Bij 32 aangekomen La (Kennedysingel) en eerste Ra Engelenkampstraat. Bij stoplicht weer Ra (Tempelplein) en Rd (Rosmolenstraat) waar de Limburg Winkel van VVV Zuid-Limburg ligt. Vanaf de VVV richting Markt fietsen. Markt oversteken richting Michielskerk. Oude Markt inrijden. Hier Ra. Aan de Oude Markt ligt het Kloosterkwartier.

In het Kloosterkwartier 2 woonden Ursulinen, Dominicanen, Jezuïeten en Franciscanen. De gebouwen hebben onder andere dienst gedaan als stadhuis, klooster, gendarmerie, gevangenis, openbare school en hogeschool. Van 1945 tot 1963 was hier ook een 'gezellenhuis', een huis voor (veelal buitenlandse) vrijgezelle mijnwerkers van de Staatsmijn Maurits. De weg volgend ziet u voor u Museum De Domijnen 3 (dagelijks open van 11-17uur m.u.v. maandag). In dit museum vindt u verrassende tentoonstellingen over de historie van stad en streek en met

Gezellenhuis in het Sittardse Kloosterkwartier

hedendaagse kunst. Een bezoek waard!

De Oude Markt gaat over in de Kapittelstraat. Voor het museum Ra (Deken Tjissenstraat), 1e Ra (Haspelsestraat) voor nieuwbouw van Ligne met De Domijnen (met onder andere kunst, bibliotheek en filmhuis). Bij verkeerslicht La (Odasingel). Rd naar knooppunt 23. We steken daarbij de Rijksweg over, waar iets verderop rechts het voormalige Philipsterrein ligt, in de wijk Overhoven.

In 1946 startte Philips 4 haar vestiging in Sittard. De productie van radiobuizen was de belangrijkste taak van deze vestiging. Na de Staatsmijn Maurits was Philips voor Sittard de belangrijkste werkgever. In de beginjaren vonden met name vrouwen hier een baan. Met zo'n 3000 medewerkers was het ooit de grootste vestiging van Philips buiten Eindhoven. Philips is inmiddels al een aantal jaren helemaal verdwenen uit de stad.

Tricotage-industrie

De directie van de Staatsmijnen zag dat naast de mijnbouw ook andere werkgelegenheid gecreëerd moest worden. De tricotage-industrie bracht werk voor veel vrouwen uit de regio. In de jaren '60 was Sittard het centrum van de Nederlandse tricotage-industrie. Het meest succesvolle bedrijf was Rositta, gesticht in 1937. Ook alle tricotage-fabricage is inmiddels verdwenen uit de stad.

Tricotagefabriek Rositta

U rijdt via Limbricht (let op het bijzondere mottekasteel rechts, met daarbij een romaans kerkje met Nederlands oudste, 13e-eeuwse plafondschilderingen) naar Born. U volgt enige tijd het oude mijnspoor. Iets voor Born ligt links het 16e-eeuwse kasteeltje Grasbroek, in Born zelf het 17e-eeuwse kasteel Born, nu ruïne met een mooi dierenpark.

SPLITSING LANGE EN KORTE ROUTE

Van 23 gaat u Rd richting 16. Bij de tweede rotonde gekomen heeft u twee mogelijkheden.

1. Ofwel gaat u even Rd richting 19 richting de sluis (500 meter) waarna u terugkeert en verder leest bij 'Julianakanaal' 7 (dan kort u de route met 12 kilometer af).

2. Ofwel u volgt de lange route: Ra richting 26. Voor het viaduct ziet u links al de eerste bewijzen van het feit dat Born bekend is van haar auto-industrie, maar ook meer en meer als distributiecentrum zeer gewild is.

Nedcar BV 5 ligt in de kern van het bedrijventerrein Bottleneck dat in oostelijke richting verder wordt ontwikkeld. In 1968 opende de DAF-fabriek haar deuren ter compensatie voor de weggevalen werkgelegenheid van de mijnen. DAF werd achtereenvolgens VOLVO en NedCar, waarvan het Japanse bedrijf Mitsubishi eigenaar was. Sinds enkele jaren is VDL eigenaar en worden er MINI's gemaakt.

In Holtum La naar 13.

U kruist hierbij het oude mijnspoor en volgt het ook enige tijd. Het spoor leidde van de mijnen in Oostelijk Zuid-Limburg naar de overslaghaven in Buchten/Holtum, vanwaar de steenkool per boot verder ging via het Julianakanaal.

Opening van de DAF-fabriek door koningin Juliana

De Franciscushaven 6 werd tussen 1962-1964 aangelegd. De aangevoerde steenkolen waren afkomstig uit de Oostelijke Mijnstreek, terwijl de steenkolen van de Staatsmijnen Maurits, Hendrik en Emma in de haven van Stein werden verscheept. Door de aanleg van het Julianakanaal met de indrukwekkende schutsluis en het omvangrijke havencomplex bij Buchten werd Born gerekend tot de groep 'natte gemeenten' van Nederland. De totale havenoppervlakte bedroeg 220.000 m². De haven en ook het kanaal met opgehoogde bruggen zijn doorontwikkeld met onder andere een Barge-Terminal, zodat de overslagcapaciteit inmiddels enorm is en de haven in Born de grootste binnenhaven van Nederland is.

In het gehucht Illikhoven gaat u La richting 19.

U passeert de ontgrinding van het 'Trier-veld' en komt dan langs Schipperskerk. Dit gehucht, dat zelfs een eigen kerk kreeg na enige tijd, was inderdaad een dorp van schippers. Bijzonder was hun traditionele 'waterprocessie'.

U blijft de Ruitersdijk volgen en gaat dus korte tijd van de knooppuntenroute af! Bij het dorp Grevnbicht/Papenhoven aangekomen pikt u de knooppuntenroute weer op en gaat bij de Julianalaan La naar 23.

U passeert weer het Julianakanaal met de schutsluizen. Hier vindt u bij de brug een tijdvenster 2 met zicht op de voormalige 'Kolentip', nodig voor overslag van de kolen.

Het Julianakanaal 7 werd na tien jaar graven in 1935 officieel geopend. De sluizen bij Born zijn vanwege de afwijkende vorm en inrichting tot Rijksmonument verklaard. Daarbij horen ook de oude meerpalen aan de noordkant van de oude sluis. In 1961 werd naast de oude sluis een nieuwe dubbele sluis aangelegd, die voorzien was van klapdeuren. De sluis bij Roosteren kwam toen te vervallen.

Meteen na het verlaten van het dorp Born, na het viaduct Ra naar 29. Hier bevindt u zich midden in het voormalige bruinkoolwinningsgebied.

Transformatie in beeld, de oude en nieuwe sluis

Bij **29** **La** richting **38**, maar na oversteken grote weg (Urmonderbaan), afwijkend van knooppuntenroute **Rd** blijven rijden. Links van u nu een park, maar vroeger het 'kamp Graetheide'.

Aan de Burgemeester Lemmensstraat lag ongeveer ter hoogte van het park het 'Mijn-kamp Graetheide' **8**, oorspronkelijk als interneringskamp voor NSB-ers en collaborateurs gebouwd, maar in begin jaren '50 van de vorige eeuw enige tijd in gebruik geweest als 'Molukkerskamp'.

Op de 2e rotonde **La** en meteen erna **Ra** Burgemeester Lemmensstraat blijven volgen. Rechts van u ligt de steenberg en links komt u langs het wijkpark Lindenheuvel.

Aan de overkant van de weg, net voor u linksaf slaat, ligt het Barbarazaaltje en op de achtergrond ziet u de restanten van de **Steenberg** **9**. Dit is het hart van wat nu

de Chemelot-campus heet en waar naast de 'kinderen' van de mijn, de chemische bedrijven, ook vele tientallen bedrijven, vaak als spin-off van het oude bedrijf DSM als 'kleinkinderen' werkzaam zijn in de innovatiesector. Vele octrooien getuigen jaarlijks hiervan. U komt rechts na ca. 100 meter ook langs de plaats waar het gezellenhuis van de mijn Maurits heeft gelegen. Dit is nu wijkpark Lindenheuvel.

Daarna tweede straat **La** Irisstraat in. Net voor u linksaf slaat ziet u voor zich het Barbarazaaltje. Aan het einde van de Irisstraat **Ra** Valderenstraat in.

Hier ziet u een aantal Oostenrijkse woningen. Na ongeveer 150 meter ziet u links van u het beeld van **Koempel Sjeng** **10**, die symbool staat voor de mijnwerkers die in de Maurits en andere mijnen hebben gewerkt.

Tewerkgestelden uit kamp Graetheide op weg naar de mijn

Het voormalige gezellenhuis in de Burgemeester Lemmensstraat

Tijdens de Barbaraviering van 4 december 2000 schonk men aan de oud mijnwerkers van Lindenheuvel dit bronzen beeld van Hans van Melis. Mijnwerkers werden ook wel koempels genoemd.

In de Valderenstraat 5e straat **Ra** naar de Heidestraat, net na een appartementencomplex met alleenstaande kerktoren. Het is het restant van de Engelbewaarderskerk, die in de jaren vijftig werd gebouwd en in de jaren negentig alweer werd afgebroken. In de Heidestraat ziet u ook nog een houten noodkerk, welke wél bewaard is. De Heidestraat uitrijden en schuin **Rd** oversteken naar de Ringovenstraat. Deze uitrijden en **La** verder op de Mijnweg.

Meteen op de hoek ziet u nog een oude boerderij die wonderwel haar functie heeft gehouden en 100 meter verder ziet u aan de rechterzijde het hoofdgebouw van de **mijn Maurits** **11**, de zogenaamde 'loonhal'. Meteen erna ziet u rechts de wijk voor beampten, het 'Mauritspark' en in het parkje het **mijnwerkersmonument** **12** van Eugène Quanjel. Tegenover, aan de andere kant van de weg een **beeld van Sint Barbara** **13**. Iets verderop weer ziet u links, net voor de bocht rechtsaf naar de tunnel een mozaïek dat is gewijd aan het mijnverleden van DSM.

U gaat **Ra** onder de tunnel door, gaat bij de rotonde **Rd** naar de Mauritslaan en vervolgens eerste straat **La** (Annastraat). Deze straat leidt u naar de Markt, ons vertrekpunt.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van VVV Zuid-Limburg, Historisch Goud-Rijckheyd, het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs (KIVI), afd. Limburg, De Domijnen en het Huis voor de Sport Limburg. Deze is met de meeste zorg samengesteld. Alle informatie wordt echter verstrekt zonder aansprakelijkheid onzerzijds. Bij het samenstellen van deze brochure is alles in het werk gesteld om de bron van de foto's te achterhalen. Mocht u onverhoopt toch menen de rechten te bezitten of de genoemde bron klopt niet, neem dan alstublieft contact met ons op via VVV Zuid-Limburg.

Coördinatie ©2015: VVV Zuid-Limburg, Historisch Goud-Rijckheyd, De Domijnen en Huis voor de Sport Limburg

Teksten & routes: Peer Boselie (Archief De Domijnen), Roelof Braad (Historisch Goud), Wiel Heyenrath en William Buil (KIVI).

Fotografie: VVV Zuid-Limburg, Historisch Goud / Rijckheyd, Archief De Domijnen, Heemkundevereniging Geleen, Gemeente-archief Kerkrade, RHCL (collectie Staatsmijnen).

Coverfoto: Fritz Henle (1909-1993)

Vormgeving: Het Vormlab, Heerlen

Druk: Kontinu, Sittard

Cartografie: Anyway Productions, Hansweert & het Vormlab.

Met dank aan:

Het project van de mijnfietsroutes inclusief tijdvensters is mede mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van Stichting Jaar van de Mijnen, Stichting Fonds Sociale Instellingen en Stichting Behoud Mijnhistorie.

VVV Tips!

Wilt u een indruk krijgen van het werken in de mijn dan adviseren wij u een bezoek te brengen aan het Nederlands Mijnmuseum in Heerlen, de 'Steenkolenmijn' te Valkenburg of Schacht Nulland te Kerkrade. Voor de echte beleving kunt u ondergronds in de steenkolenmijn Blegny, werelderfgoed, net over de grens in België.

Kijk voor meer informatie op vvvzuidlimburg.nl.

Meer weten over mijnbouw en historisch erfgoed?

Kijk op demijnen.nl en industrieelerfgoedlimburg.nl